

หมวดที่ 2
ห้องหุ้นส่วนสามัญ

บทที่ 1

ลักษณะสำคัญของห้างหุ้นส่วนสามัญ

มาตรา 1025 บัญญัติว่า “อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนี้คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมู่ทุกคนต้องรับผิดร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด” ดังนั้นห้างหุ้นส่วนสามัญมีลักษณะสำคัญดังนี้ คือ

1. เป็นห้างหุ้นส่วนตามหลักเกณฑ์การตั้งห้างหุ้นส่วน (มาตรา 1012)
2. ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดร่วมกัน และผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดโดยไม่มีจำกัด (มาตรา 1050)
3. คุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นสาระสำคัญ (มาตรา 1055)

คำอธิบาย

1. เป็นห้างหุ้นส่วนตามหลักเกณฑ์การตั้งห้างหุ้นส่วน มี 4 ข้อ คือ
 1. มีสัญญาระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป
 2. มีการตกลงเข้าทุนกัน
 3. มีการกระทำการร่วมกัน
 4. ด้วยความประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันเพียงได้จากการที่ทำนั้น ซึ่งได้อธิบายรายละเอียดไว้แล้วในหมวดที่ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป
2. ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดร่วมกันและต้องรับผิดโดยไม่มีจำกัด

มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไว้ในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมู่ทุกคนยอมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นพระจัดการไปเช่นนั้น”

ที่ว่าต้องรับผิดร่วมกัน หมายถึง ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนในห้างหุ้นส่วนสามัญ ต้องรับผิดในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนสามัญร่วมกัน โดยต้องรับผิดแบบลูกหนี้ร่วม ซึ่งเจ้าหนี้จะเรียกให้ลูกหนี้ที่เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนให้ชำระหนี้ทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ได้ ที่ว่าต้องรับผิดโดยไม่จำกัด หมายถึง หุ้นส่วนทุกคนจะต้องรับผิดร่วมกันทุกคนจนกว่าหนี้นั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นแล้ว จะแบ่งแยกความรับผิดตามที่ตนสัญญาไว้ระหว่างหุ้นส่วนด้วยกัน หรือตามที่ลงทุนไว้กับเจ้าหนี้ที่เป็นบุคคลภายนอกไม่ได้ แต่ในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกัน ถ้าหุ้นส่วนคนใดชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เกินกว่าที่ตกลงกันมีสิทธิเรียกส่วนที่เกินไปนั้นจากหุ้นส่วนคนอื่นได้

3. คุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นสาระสำคัญ

ก. กรณีที่หุ้นส่วนจะกระทำโดยลำพังมิได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนทั้งหมดจะกระทำมิได้ ดังนี้ คือ

1. ห้ามมิให้ซักนำบุคคลอื่นเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนโดยมิได้รับความยินยอมของผู้ที่เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกันทุกคน (มาตรา 1040)

2. ห้ามมิให้บุคคลภายนอกที่ได้รับโอนส่วนกำไรมีฐานะเป็นหุ้นส่วน เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นทุกคน (มาตรา 1041)

ข. ห้างหุ้นส่วนต้องเลิกถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติ ได้แก่ ตาย สัมภាន หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ (มาตรา 1055 (5))

ตัวอย่าง

1. กรณีที่ถือว่าเป็นการเข้าหุ้นส่วน

โจทก์จำเลยตกลงเข้าเป็นหุ้นกันค้าไม่ไฟโดยโจทก์ลงทุนเป็นเงิน จำเลยลงแรงจะแบ่งกำไรกันคนละครึ่ง ยอมถือว่าเป็นการเข้าหุ้นส่วนกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 แล้ว แม้เรื่องการขาดทุนจะไม่ได้ตกลงกันไว้ก็หาเป็นข้อสำคัญไม่ถ้าหากมีการขาดทุนก็ต้องเฉลี่ยขาดทุนตามส่วนของหุ้นอยู่ในตัวเว้นแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น⁽¹⁾

2. กรณีที่ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ

(1) โจทก์จำเลยได้เข้าหุ้นส่วนกันซื้อโครงการบือส่งไปขายเพื่อเอากำไรแบ่งกันตามส่วนของเงินที่ลงทุน แม้ในสัญญาตกลงเข้าหุ้น จำเลยบอกโจทก์ด้วยว่าถ้ากิจการขาดทุนจะแบ่งเงินเป็นกำไรให้โจทก์ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 2,000 บาท ก็เป็นเพียงคำวับรองของจำเลย

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 556/2505 หน้า 578

ต่อโจทก์เท่านั้น มิใช่ว่ากรณีจะไม่เข้าบทบัญญัติตามตรา 1025 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันโจทก์จะมิต้องรับผิดชอบสำหรับหนี้ของห้างหุ้นส่วนต่อบุคคลภายนอกหากมิได้¹

(2) โจทก์ร่วมเอกสารถยนต์มาร่วมกิจการเดินรถกับโจทก์เพื่อหาประโยชน์ร่วมกัน ถือได้ว่าเป็นการตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนระหว่างโจทก์กับโจทก์ร่วม การที่โจทก์พ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ทำให้รถยนต์ของห้างหุ้นส่วนเสียหาย แล้วต่อมาโจทก์ร่วมร้องสองเข้ามาในคดีอีกเช่นนี้ การพ้องคดีเป็นการเรียกร้องเพื่อประโยชน์แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน โจทก์และโจทก์ร่วมยอมมีสิทธิฟ้องได้²

3. เรื่องทุนของผู้เป็นหุ้นส่วน

ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องมีเงิน ทรัพย์สินสิ่งอื่นหรือแรงงานมาลงหุ้นถ้าไม่ได้ลงหุ้น ก็ไม่เป็นหุ้นส่วน³

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 775/2516

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 1399/2523 หน้า 881

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 1159/2510 หน้า 1960

บทที่ 2

ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน

การที่บุคคลตกลงเข้ากันเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนนั้น มีเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการหลายเรื่องคือเรื่องทุน การเปลี่ยนแปลงสัญญาหุ้นส่วน การบริหารงาน การห้ามประกอบ การแข่งขัน การห้ามซักนำบุคคลภายนอกมาเป็นหุ้นส่วน การโอนส่วนแบ่งผลกำไร การแบ่งกำไรขาดทุน และการใช้ชื่อของหุ้นส่วนเป็นชื่อห้าง ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติเรื่องความเกี่ยวพัน ดังกล่าวไว้ในมาตรา 1026 ถึงมาตรา 1048 ดังมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. **ทุน ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงทุนในห้างหุ้นส่วน ซึ่งแบ่งทุนออกเป็น 3 ประเภท คือ**

1. เงินสด

2. ทรัพย์สิน การลงทุนด้วยทรัพย์สินเพื่อให้ห้างหุ้นส่วนได้ใช้ เช่น อาคาร สำนักงาน ที่ดิน เป็นต้น หรือเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นให้ห้างหุ้นส่วน

3. แรงงาน หุ้นส่วนอาจลงทุนด้วยแรงงานของตนก็ได้และมีสิทธิได้รับส่วนแบ่ง ในเรื่องกำไรขาดทุน แต่ไม่มีสิทธิได้รับแบ่งเงินทุน กรณีที่มีการเลิกห้าง เนื่องจากไม่ได้ลงทุนด้วยเงินสดหรือทรัพย์สิน

ปัญหากรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ตกลงจะลงทุนแต่ไม่ได้ส่งเงินหรือทรัพย์สิน

มาตรา 1031 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดลงทุนไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตน เสียเลย ท่านว่าต้องส่งคำขอกล่าวเป็นจดหมายจดทะเบียนไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้น ให้ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนมาภายในเวลาอันสมควร มิฉะนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะลงเนื้อ เห็นพร้อมกัน หรือโดยเสียงข้างมากด้วยกันสุดแต่ข้อสัญญา ให้ออกผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออกจาก เสียได้”

ดังนั้น หุ้นส่วนคนใดหลังจากตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนกันแล้วไม่ส่งเงินหรือทรัพย์สิน มาลงทุน หุ้นส่วนอื่นมีสิทธิลงมติให้ผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นออกจาก การเป็นหุ้นส่วนได้

แต่ในกรณีที่ส่งเงินหรือทรัพย์สินมาลงทุนแล้วบางส่วนแต่ยังไม่ครบจำนวน ไม่ยอมลงทุนอีกจะให้หุ้นส่วนคนนั้นออกจากเป็นหุ้นส่วนไม่ได้ ได้แต่ฟ้องศาลขอเลิกห้าง

2. สัญญาหุ้นส่วนห้ามเปลี่ยนแปลง

มาตรา 1032 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วนหรือประเภทแห่งกิจการ นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

กฎหมายห้ามเปลี่ยนแปลงสัญญาห้างหุ้นส่วน เช่น เปลี่ยนแปลงกำหนดระยะเวลาในการตั้งห้างหุ้นส่วนหรือเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการห้างหุ้นส่วนนั้น

3. การบริหารงานห้างหุ้นส่วน แบ่งออกเป็นการบริหารงานโดยตรงและโดยทางอ้อม ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1032 ถึงมาตรา 1042 มีรายละเอียดดังนี้คือ

ก. การบริหารงานโดยตรง เป็นการจัดการห้างหุ้นส่วนโดยตรง แบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. สิทธิในการจัดการงานห้างหุ้นส่วน

1.1 กรณีที่ไม่ได้ตกลงกันให้ใครจัดการงาน กฎหมายถือว่าหุ้นส่วนทุกคนมีสิทธิจัดการงานของห้างได้ หรือทุกคนมีสิทธิเป็นผู้จัดการ แต่มีเงื่อนไขว่าหุ้นส่วนคนหนึ่งจะจัดการงานของห้างหุ้นส่วนโดยที่หุ้นส่วนคนอื่นทักท้วงไม่ได้ ถ้าฝ่ายใดกระทำไปเกิดความเสียหายหุ้นส่วนที่ทักท้วงนั้นไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 1033)

1.2 กรณีที่ตกลงให้มีผู้จัดการจัดการงานห้างหุ้นส่วนหลายคน หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งจะจัดการงานของห้างหุ้นส่วน โดยที่หุ้นส่วนผู้จัดการคนอื่นทักท้วงไม่ได้ ถ้าฝ่ายใดกระทำไปเกิดความเสียหาย หุ้นส่วนที่ทักท้วงนั้นไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 1035)

2. อำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการ หุ้นส่วนผู้จัดการมีอำนาจจัดการงานของห้างหุ้นส่วนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน อันเป็นปกติธรรมดานในการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ซึ่งเกี่ยวพันกับหุ้นส่วนและบุคคลภายนอกดังนี้คือ

2.1 ถ้าหุ้นส่วนผู้จัดการกระทำการไปภายในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดโดยไม่จำกัดต่อบุคคลภายนอก ความเสียหายที่หุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นให้ใช้กฎหมายว่าด้วยตัวแทน (มาตรา 1042)

2.2 ถ้าหุ้นส่วนผู้จัดการกระทำการไปเกินวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

- กรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่ได้จดทะเบียน หุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดโดยไม่จำกัดต่อบุคคลภายนอก

- กรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนแล้ว ห้างหุ้นส่วนและผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นไม่ต้องรับผิด เพราะถือว่าวัตถุประสงค์ของห้างฯ ที่ได้จดทะเบียนแล้วเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เจ้าหนี้ที่เป็นบุคคลภายนอกฟ้องหุ้นส่วนผู้จัดการนั้นได้เป็นการส่วนตัว

2.3 ถ้าหุ้นส่วนผู้จัดการกระทำการในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน แต่เกินอำนาจของผู้จัดการ

- กรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่ได้จดทะเบียน ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนคนหนึ่งในการที่จะผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ท่านว่าข้อจำกัดเช่นนั้นมีผลถึงบุคคลภายนอกไม่ ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องรับผิดโดยไม่จำกัดต่อบุคคลภายนอก (มาตรา 1053) แต่ในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเอง ให้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง (มาตรา 1043)

3. หน้าที่ของหุ้นส่วนผู้จัดการ เนื่องจากกฎหมายให้นำหลักกฎหมายเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของตัวการต่อตัวแทนมาใช้ จึงถือว่าหุ้นส่วนผู้จัดการมีหน้าที่โดยกฎหมายดังนี้คือ

3.1 ต้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนด้วยตัวเอง เว้นแต่จะมีอำนาจให้ผู้อื่นกระทำแทนได้ (มาตรา 808)

3.2 ต้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนด้วยความระมัดระวังเสมือนจัดการงานของตนเอง (มาตรา 1039)

3.3 ต้องส่งเงินและทรัพย์สินอื่นที่ได้รับไว้เกียวกับการเป็นผู้จัดการแก่ห้างหุ้นส่วนรวมทั้งสิทธิ์ต่าง ๆ ที่ได้มา ก็ต้องโอนให้แก่ห้างหุ้นส่วน (มาตรา 810)

3.4 ต้องเสียดออกเป็นเมื่อได้นำเงินที่ควรจะส่งให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือควรจะใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วนไปใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น (มาตรา 811)

3.5 ต้องรับผิดต่อความเสียหายที่ได้เกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเลือ หรือไม่ทำการเป็นผู้จัดการ หรือกระทำโดยประมาตจากอำนาจหรืออนุภาพเหนืออำนาจ (มาตรา 812)¹

4. การพัฒนาคุณภาพหุ้นส่วนผู้จัดการ

4.1 กรณีที่หุ้นส่วนทุกคนมีมติให้ออกจากตำแหน่ง (มาตรา 1036)

4.2 กรณีขาดคุณสมบัติของการเป็นหุ้นส่วนตามกฎหมาย ได้แก่ ตาย ล้มละลาย และตกเป็นคนไร้ความสามารถ (มาตรา 1055)

4.3 กรณีหุ้นส่วนผู้จัดการลาออกจาก

5. ค่าตอบแทน ปกติจะมีการตกลงกันให้ค่าตอบแทนหรือบำเหน็จแก่หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ถ้าไม่ได้ตกลงกันไว้ กฎหมายถือว่าหุ้นส่วนผู้จัดการไม่มีสิทธิ์ได้รับค่าตอบแทน (มาตรา 1046)

(1) สมชัย ทรัพย์ณิช, “คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท” จัดพิมพ์โดยสำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, 2525, หน้า 12-13

ช. การบริหารทางอ้อม (การดูแลครอบงำการจัดการ)

หันส่วนที่มิได้เป็นผู้จัดการไม่มีสิทธิบริหารงานโดยตรงหรือการจัดการห้างหุ้นส่วนแต่เมื่อสิทธิในการดูแลครอบงำการจัดการอีกทีหนึ่งซึ่งมีดังนี้คือ

1. สิทธิที่จะได้ได้ตามถึงการงานของห้างหุ้นส่วนที่จัดอยู่ได้ตลอดเวลา และมีสิทธิที่จะตรวจสอบและคัดสำเนาสมุดบัญชี และเอกสารใด ๆ ของห้างหุ้นส่วนได้ด้วย (มาตรา 1037)

2. สิทธิที่จะออกเสียง ในกรณีที่ได้ตกลงกันว่าการงานของห้างหุ้นส่วนให้เป็นไปตามเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วน ให้อีกหุ้นส่วนคนหนึ่งมีเสียงเป็นคะแนนหนึ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนลงทุนว่ามากหรือน้อย (มาตรา 1034) แต่ในบางกรณีกฎหมายถือว่าต้องได้รับเสียงเป็นเอกฉันท์ จึงจะดำเนินการได้ เช่น การให้หุ้นส่วนผู้จัดการออกจากตำแหน่ง (มาตรา 1036)

ในการณีที่หุ้นส่วนที่ไม่ได้เป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วน ได้เข้าไปจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยจัดการงานของสั่งมาใช้บังคับ ถ้าจัดการไปสมประโยชน์ของห้างหุ้นส่วนก็ไม่ต้องรับผิด ถ้าเกิดความเสียหาย ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว (มาตรา 1043)

4. การห้ามประกอบการแข่งขัน

ก. กรณีห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

มาตรา 1038 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีสภาพดุจเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือประโยชน์ผู้อื่นโดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติตามนี้ไว้ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ขอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินใหม่ทดแทนเพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหาย เพราะเหตุนั้น แต่ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันที่ทำการฝ่าฝืน”

ข. กรณีเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน (ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล)

มาตรา 1066 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือเข้าไป

เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจะทำให้เปลี่ยนนั้น เว้นไว้แต่จะได้รับคำยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด

แต่ข้อห้ามเช่นวามานี้ ท่านว่าจะไม่พึงใช้ได้ ถ้าหากผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายได้รู้อยู่แล้วในเวลาเมื่อลงทะเบียนห้างหุ้นส่วนนั้นว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ทำการ หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนอยู่ในห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนที่ทำไว้ต่อ กันนั้นก็ไม่ได้บังคับให้ถอนตัวออก”

กรณีที่มีการฝ่าฝืน ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้แก่ กำไร หรือค่าสินใหม่ทดแทน

มาตรา 1067 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในมาตรา ก่อนนี้ไว้ ท่านว่าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนนั้นชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรอันมีน้ำหนักได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินใหม่ทดแทนเพื่อความเสียหายซึ่งห้างหุ้นส่วนได้รับเพราะเหตุนั้น

แต่ทั้งนี้ท่านห้ามให้พ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน

อนึ่ง บทบัญญัติตามานี้ไม่ลบล้างสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายยกเว้น ก็ ในอันจะเรียกให้เลิกห้างหุ้นส่วน”

5. การห้ามนำบุคคลภายนอกมาเป็นหุ้นส่วน

มีกฎหมายห้ามหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดนำบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมด้วยในภายหลังโดยไม่ได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ทั้งหมดทุกคน

มาตรา 1040 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ซักนำบุคคลผู้อื่นเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนโดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

6. การโอนส่วนกำไร

หุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดมีสิทธิโอนส่วนแบ่งกำไรของตนให้บุคคลภายนอก และไม่ถือว่าบุคคลภายนอกนั้น จะถูกยกเป็นหุ้นส่วน

มาตรา 1041 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งโอนส่วนกำไรของตนในห้างหุ้นส่วนทั้งหมดก็ตี หรือแต่บางส่วนก็ตี ให้แก่บุคคลภายนอก โดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นไว้ ท่านว่าบุคคลภายนอกนั้นจะถูกยกเป็นหุ้นส่วนด้วยก็ตามได้”

7. การแบ่งกำไรขาดทุน

ให้แบ่งตามส่วนที่ได้ลงทุน

มาตรา 1044 บัญญัติว่า “อันส่วนกำไรเกิด ส่วนขาดทุนเกิด ของผู้เป็นหุ้นส่วนทุก ๆ คนนั้น ย่อมเป็นไปตามส่วนที่ลงทุน”

มาตรา 1045 บัญญัติว่า “ถ้าหุ้นส่วนของผู้ใดได้กำหนดไว้แต่เพียงข้างฝ่ายกำไร ว่าจะแบ่งเอาเท่าไร หรือกำหนดแต่เพียงข้างขาดทุนว่าจะยอมขาดเท่าไรจะนี้ใช่ร์ ท่านให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าหุ้นส่วนของผู้นั้นมีส่วนกำไรและขาดทุนเป็นอย่างเดียวกัน”

ตัวอย่าง

กรณีหุ้นส่วนผู้จัดการกระทำการอกวัตถุประสงค์

ร้านของจำเลยเป็นผู้ทำการติดต่อซื้อน้ำมันจากบริษัทต่างประเทศ และจำเลยได้ เข้าเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ตั้งร้านขึ้นเพื่อรับซ่อมน้ำมันจากร้านจำเลยนำมาขาย จำเลยเป็นผู้ จัดการร้านหุ้นส่วนนี้ด้วย ต่อมากำลัยได้อาเจนของร้านหุ้นส่วนส่งไปซื้อน้ำมันยังบริษัท ต่างประเทศซึ่งเป็นการ nokvattu ประสงค์ของร้านหุ้นส่วน และถูกบริษัทต่างประเทศหักเงิน เป็นค่าถังเบลาร์ซึ่งร้านของจำเลยค้างส่งแก่บริษัทอยู่ ดังนี้ ได้ขอว่าจำเลยทำการนอกเหนือ อำนาจเป็นเหตุให้ร้านหุ้นส่วนเสียหาย จำเลยจึงต้องรับผิดในเงินที่ส่งไปนั้น¹

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๘/๒๔๙๕ หน้า 72

บทที่ 3

ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนและห้างหุ้นส่วน กับบุคคลภายนอก

มีบัญญัติไว้ในมาตรา 1049 ถึงมาตรา 1054 ดังนี้คือ

1. กรณีที่ห้างหุ้นส่วนและหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วน

เฉพาะหนี้ที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนเท่านั้นที่ผูกพันให้ห้างหุ้นส่วน และหุ้นส่วนรับผิดชอบเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน ถ้าเป็นหนี้ที่เกินวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนและผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนไม่ต้องรับผิดชอบ ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ก่อหนี้ขึ้นต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เว้นแต่หุ้นส่วนที่ได้ยินยอมในการก่อหนี้นั้นต้องร่วมรับผิดชอบด้วย

2. กรณีที่ห้างหุ้นส่วนเป็นเจ้าหนี้บุคคลภายนอก

ก. ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน เฉพาะหุ้นส่วนที่เป็นคู่สัญญากับบุคคลภายนอกเท่านั้น จึงจะมีสิทธิฟ้องได้

มาตรา 1049 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอกสารใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในกิจการค้าขายซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นหาได้ไม่”

ข. ห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียน หุ้นส่วนทุกคนสามารถฟ้องบุคคลภายนอกได้

มาตรา 1065 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอกสารใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน”

3. กรณีที่ห้างหุ้นส่วนเป็นลูกหนี้บุคคลภายนอก

ก. ห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่จดทะเบียน เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง หรือฟ้องหุ้นส่วนทุกคน เนื่องจากหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบกันเมื่อเป็นลูกหนี้ร่วม และต้องรับผิดโดยไม่จำกัด

ข. ห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียน

1. ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนอย่างเดียว สามารถฟ้องได้ทันที
2. ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องทั้งห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนและหุ้นส่วนทุกคน ต้องทำให้ห้างหุ้นส่วนนี้ผิดนัดการชำระหนี้เสียก่อน จึงจะมีสิทธิฟ้องหุ้นส่วนทุกคนได้ ซึ่งหุ้นส่วนมีสิทธิเกี่ยงให้ห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้เสียก่อนได้

4. ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนที่ออกจากห้างหุ้นส่วนไปแล้ว

หุ้นส่วนยังคงต้องรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนที่เกิดขึ้นก่อนที่ตนจะออกจากห้างหุ้นส่วน โดยกำหนดให้เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือห้างหุ้นส่วนฟ้องภายในอายุความ 2 ปี นับแต่วันที่ออกจากห้างหุ้นส่วน กรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียน และต้องฟ้องภายในอายุความ 10 ปี กรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่ได้จดทะเบียน (มาตรา 1051)

5. ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนใหม่

ต้องรับผิดในหนี้เก่าที่ห้างหุ้นส่วนมีขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน (มาตรา 1052)

6. ความรับผิดชอบของบุคคลภายนอกที่แสดงว่าตนเป็นหุ้นส่วน

บุคคลภายนอกนั้นต้องรับผิดชอบในการกระทำการ ฯ เสมือนว่าเป็นหุ้นส่วน มาตรา 1054 บัญญัติว่า “บุคคลใดแสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนด้วยวาจา ก็ได้ ด้วยลายลักษณ์อักษร ก็ได้ ด้วยกริยา ก็ได้ ด้วยยินยอมให้เข้าใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วน ก็ได้ หรือว่าแล้วไม่คัดค้านปล่อยเข้าแสดงว่าตนเป็นหุ้นส่วน ก็ได้ ท่านว่าบุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนเสมือนเป็นหุ้นส่วน”

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดตายไปแล้ว และห้างหุ้นส่วนนั้นยังค้างต่อไปในชื่อเดิม ของห้าง ท่านว่าเหตุเพียงที่คงใช้ชื่อเดิมนั้น ก็ได้ หรือใช้ชื่อหุ้นส่วนผู้ตายควบอยู่ด้วย ก็ได้ หากทำให้ความรับผิดมีแก่กองทรัพย์มรดกของผู้ตายเพื่อนี้ได้ ฯ อันห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังมรณะนั้นไว้”

7. ข้อจำกัดอำนาจของห้างหุ้นส่วนจะยกเป็นข้อต่อสู้กับบุคคลภายนอกไม่ได้ ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นยังไม่ได้จดทะเบียน

เพราะบุคคลภายนอกไม่มีทางทราบถึงข้อจำกัดนั้น ย่อมถือเสมอว่าไม่มีข้อจำกัดแต่ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง ใช้บังคับได้ (มาตรา 1053)

8. ความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนที่ยอมให้ชื่อตนเองเป็นชื่อห้าง

ต้องรับผิดแม้ตนเองจะออกจากห้างไปแล้วและต้องรับผิดจนกว่าห้างหุ้นส่วนจะเลิกกิจการ หรือหุ้นส่วนนั้นตาย วิธีแก้คือ ขอให้ห้างหุ้นส่วนถอนชื่อของตนจากการเป็นชื่อห้างเสียเมื่อตนเองออกจากห้างไปแล้ว (มาตรา 1054)

ตัวอย่าง

กรณีความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วน

ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดในหนี้สินซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งไปกู้เข้ามาใช้จ่ายในกิจการค้าของหุ้นส่วน

ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งถูกศาลพิพากษาให้ใช้หนี้ เมื่อปรากฏว่าหนี้นั้นเป็นของห้างหุ้นส่วนแล้ว เจ้าหนี้ยอมยกทรัพย์ของหุ้นส่วนได้ ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นจะไม่ยอมให้ยึดส่วนของตนไม่ได้⁽¹⁾

(1) คำพิพากษาริบกที่ 288/2488 หน้า 245

บทที่ 4

การเลิกและการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญ

กฎหมายมีบัญญัติไว้ในมาตรา 1055 ถึงมาตรา 1063

1. การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญ มีสาเหตุ ๓ ประการคือ

1. โดยผลแห่งกฎหมาย
2. โดยความประสงค์ของผู้เป็นหุ้นส่วน
3. โดยคำสั่งศาล

คำอธิบาย

1. การเลิกโดยผลแห่งกฎหมาย มีอยู่ ๗ สาเหตุคือ

- 1.1 ถ้าในสัญญาเข้าหุ้นส่วนมีว่าให้เลิกเมื่อมีกรณีใดเกิดขึ้น เมื่อมีกรณีนั้นเกิดขึ้น ห้างหุ้นส่วนต้องเลิก (มาตรา 1055 (1))
- 1.2 ถ้าสัญญาเข้าหุ้นส่วนมีว่าให้เลิกเมื่อระยะเวลาใด เมื่อถึงกำหนดนัดห้างหุ้นส่วน ต้องเลิก (มาตรา 1055 (2))

- 1.3 ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะเพื่อกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดเพียงอย่างเดียว เมื่อเสร็จ การนัดห้างหุ้นส่วนต้องเลิก (มาตรา 1055 (3))

- 1.4 เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนได้ตาย ล้มละลาย หรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ (มาตรา 1055 (5))

- 1.5 ห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนล้มละลาย
- 1.6 เมื่อวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนกลับเป็นผิดกฎหมาย
- 1.7 เมื่อเหลือหุ้นส่วนเพียงคนเดียว

2. การเลิกโดยความประสงค์ของผู้เป็นหุ้นส่วน มีได้ ๒ กรณีคือ

1. เป็นความประสงค์ของหุ้นส่วนทุกคน
2. เป็นความประสงค์ของหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนนั้นตั้งขึ้น

โดยไม่มีกำหนดระยะเวลา หุ้นส่วนจะบอกเลิกได้มีลื้นรอบปีในทางบัญชีของห้างหุ้นส่วนนั้น และต้องแจ้งความจำนงค์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๖ เดือน (มาตรา 1055 (4) และมาตรา 1056) มาตรา 1055 บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญยอมเลิกกันด้วยเหตุตั้งกล่าวต่อไปนี้

- (1) ถ้าในสัญญาทำไว้มีกำหนดกรณ์อันได้เป็นเหตุที่จะเลิกกันเมื่อกรณ์นั้น
- (2) ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสินกำหนดกาลนั้น
- (3) ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น

(4) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งให้คำนออกกล่าวแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ตามกำหนดดังบัญญัติไว้ในมาตรา 1056

(5) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งตาย หรือล้มละลายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ” มาตรา 1060 บัญญัติว่า “ในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งกล่าวไว้ในมาตรา 1055 อนุมาตรา ๔ หรืออนุมาตรา ๕ นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนที่ยังอยู่รับชื่อหุ้นของผู้ที่ออกจากหุ้นส่วนไปไชร์ ท่านว่าสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ยังคงใช้ได้ต่อไปในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนที่ยังอยู่ด้วยกัน”

มาตรา 1056 บัญญัติว่า “ถ้าห้างหุ้นส่วนได้ตั้งขึ้นไม่มีกำหนดกาลอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นยุติ ท่านว่าจะเลิกได้ต่อเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดบอกเลิกเมื่อสินรอบปีในทางบัญชี เว้นของห้างหุ้นส่วนนั้น และผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นต้องบอกกล่าวความจำนงจะเลิกล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือน”

3. การเลิกโดยคำสั่งศาล เมื่อหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งร้องขอต่อศาล เมื่อเข้ากรณีตามกฎหมาย ดังนี้คือ

มาตรา 1057 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดร้องขอเมื่อกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ ศาลอาจสั่งให้ห้างหุ้นส่วนสามัญเลิกกันเสียก็ได้ คือ

- (1) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งนอกจากผู้ร้องฟ้องนั้nl ล่วงละเมิดบทบังคับใด อันเป็นข้อสาระสำคัญซึ่งสัญญาหุ้นส่วนกำหนดไว้แก่ตน โดยจะใจหรือเลินเล่ออย่างร้ายแรง

- (2) เมื่อกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นจะทำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีหวังจะกลับฟื้นตัวได้อีก

- (3) เมื่อมีเหตุอื่นใด ๆ ทำให้ห้างหุ้นส่วนนั้นเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ นอกจากนี้จะขอให้ศาลมงคลเลิกห้างหุ้นส่วน อาจขอให้ศาลมั่งค่าจัดหุ้นส่วนผู้เป็นต้นเหตุออกจากห้างหุ้นส่วนแทนการขอให้ศาลมั่งค่าจัดห้างก็ได้

มาตรา 1058 บัญญัติว่า “เมื่อเหตุอันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นเกี่ยวกับผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง ซึ่งตามความในมาตรา 1057 เป็นเหตุให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลาย นอกนั้นมีสิทธิจะเรียกให้เลิกห้างหุ้นส่วนได้ไซร์ ในเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้นยื่นคำร้อง ท่านว่าศาลจะสั่งให้กำจัดหุ้นส่วนผู้ต้นเหตุคนนั้นออกเสียจากห้างหุ้นส่วนแทนสั่งให้เลิกห้างหุ้นส่วนก็ได้

ในการแบ่งทรัพย์สินระหว่างห้างหุ้นส่วนกับผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งถูกจำกัดนั้น ท่านให้ “ราคาทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนตามราคาที่เป็นอยู่ในเวลาแรกยื่นคำร้องขอให้กำจัด”

2. การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญ

เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญเลิกกันต้องมีการชำระบัญชีเพื่อร่วบรวมทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วน เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้และชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ รวมทั้งการขายทอดตลาดทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วน ถ้ายังมีเงินเหลืออยู่ให้จัดการคืนทุนและแบ่งกำไรให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน และการชำระบัญชีที่จะกล่าวต่อไปนี้ เป็นการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่จดทะเบียนสำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนจะรวมไว้ในการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ซึ่งมีหลักการที่แตกต่างกันไป

(1) บุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ชำระบัญชี ได้แก่ บุคคลต่อไปนี้

1. ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด

2. ผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ตั้งผู้ชำระบัญชีโดยถือคะแนนเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วน (มาตรา 1061 วรรค 3)

3. ผู้ที่ศาลแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี เมื่อมีผู้ร้องขอให้ศาลมั่งเลิกห้างหุ้นส่วนและเสนอให้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชี

(2) ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องชำระบัญชี มี 3 กรณีคือ

1. ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่น

2. การเลิกห้างหุ้นส่วนโดยเจ้าหนี้ส่วนตัวของหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ร้องขอต่อศาล เมื่อเจ้าหนี้นั้นยื่นบอกใช้ชำระบัญชีตามวิธีการที่หุ้นส่วนตกลงกัน

3. การเลิกห้างหุ้นส่วนเมื่อหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งล้มละลาย และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยินยอมให้ชำระบัญชีตามวิธีการที่หุ้นส่วนตกลงกัน (มาตรา 1061)

(3) อำนาจหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี

ผู้ที่เป็นผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชี ทำงานบุคคล รวบรวมทรัพย์สินทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนแล้วจัดการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นเป็นเงินสด และมีอำนาจเรียก

ให้ลูกหนี้ของห้างหุ้นส่วนชำระหนี้ รวมทั้งกระทำการต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นเพื่อให้กิจการต่าง ๆ ที่ค้างอยู่เสร็จไปโดยรวดเร็ว

ในการนี้ที่จะต้องพ้องคดี ผู้ชำระบัญชีต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้เป็นหุ้นส่วนก่อนเสมอ เพราะเป็นเรื่องของอำนาจของผู้ชำระบัญชี

(4) ดำเนินการชำระบัญชี มีดังนี้คือ

มาตรา 1062 บัญญัติว่า “การชำระบัญชีให้ทำโดยลำดับดังนี้ คือ

(1) ให้ชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก

(2) ให้ชดใช้เงินทดรองและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกของตนไปเพื่อจัดการค้าของห้าง

(3) ให้คืนทุนทรัพย์ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นหุ้น

ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออยู่อีกเท่าไร ก็ให้เฉลี่ยแยกเป็นกำไรในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน”

กรณีที่ห้างหุ้นส่วนชำระบัญชีแล้วขาดทุนให้หุ้นส่วนผลักกันออก

มาตรา 1063 บัญญัติว่า “ถ้าเมื่อได้ชำระหนี้ซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก และชดใช้เงินทดรองและค่าใช้จ่ายแล้ว ลินทรัพย์ที่ยังอยู่ไม่พอจะคืนแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนให้ครบจำนวนที่ลงหุ้นไว้ สร้างส่วนที่ขาดนี้คือขาดทุน ซึ่งต้องคิดเฉลี่ยซ่อมกันขาด”

ตัวอย่าง

1. หุ้นส่วนตาย ห้างหุ้นส่วนต้องเลิก

หุ้นส่วนเป็นสัญญาเฉพาะตัว ผู้เป็นหุ้นส่วนตายจึงเลิกกัน จะบังคับให้ผู้จัดการมารดกหรือทายาทเข้าเป็นหุ้นส่วนด้วยไม่ได้ แต่การชำระบัญชีไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัว ทายาทหรือผู้จัดการมารดกต้องทำต่อไป¹

2. หุ้นส่วนตาย ห้างหุ้นส่วนไม่เลิก

ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งตาย ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นยอมให้มีคนรับโอนหุ้นนั้นสืบท่องมาหุ้นส่วนนั้นไม่เลิกจากกัน²

3. กรณีที่ถือว่าเป็นเหตุให้เลิกห้างหุ้นส่วน

โจทก์จำเลยเข้าหุ้นส่วนทำไม้เพื่อค้าขายเอากำไรแบ่งปันกัน โดยตกลงกันว่าทำไม้เสร็จเมื่อใดก็มีการคิดบัญชีต้นทุนกำไรกัน ลักษณะของหุ้นส่วนเช่นว่านี้ยอมเป็นหุ้น

(1) คำพิพากษายื้อกำที่ 191/2501 หน้า 154

(2) คำพิพากษายื้อกำที่ 407/2501 หน้า 400

ส่วนสามัญชนิดที่สามัญทำไว้เฉพาะเพื่อกิจการอย่างหนึ่งอย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้นแล้ว หุ้นส่วนรายนั้นก็ย่อมเลิกกันไปในตัว ดังความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1055 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อทำไม่รายได้เสร็จไปแล้ว หุ้นส่วนในการทำไม่รายนั้นก็ย่อมเลิกกัน และมีการคิดบัญชีต้นทุนกำไรกันตามที่ตกลงกันไว้เป็นเฉพาะราย ๆ ไป¹

4. กรณีการเลิกห้างหุ้นส่วนโดยหุ้นส่วนผิดสัญญา

การเลิกห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีเหตุต้องบอกกล่าวล่วงหน้า 6 เดือนก่อนครบปีทางบัญชีเงิน แต่การเลิกโดยหุ้นส่วนผู้หนึ่งผิดสัญญาไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าตามกำหนดเช่นนั้น²

5. กรณีการเลิกห้างหุ้นส่วนเพราะห้างขาดทุน

การเลิกห้างหุ้นส่วนตามมาตรา 1057 เพระห้างขาดทุนนั้น ไม่ต้องเลิกตามระยะเวลาในมาตรา 1056³

6. กรณีการเลิกห้างหุ้นส่วนเพราะเหตุเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้

(1) หุ้นส่วนคนหนึ่งไม่ทำบัญชีรายรับจ่าย ไม่แบ่งผลกำไร และอ้างว่าโจทก์ไม่ได้เป็นหุ้นส่วนประกอบกับมีข้อขัดแย้งกันในกรณีนี้ตลอดมา ถือได้ว่ามีเหตุทำให้หุ้นส่วนรายนั้นเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057 (3) โจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งมีสิทธิฟ้องขอให้เลิกห้างหุ้นส่วนและชำระบัญชีได้⁴

(2) ได้ความว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดขาดทุนและมีทรัพย์สินเหลืออยู่ไม่เพียงพอ กับค่าใช้จ่ายของห้างที่ต้องใช้จ่ายเป็นประจำ การดำเนินการต่อไปมีแนวโน้มที่มีแต่จะขาดทุน พฤติกรรมที่หุ้นส่วนไม่ปรองดองกันแสดงให้เห็นว่าไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ถือได้ว่าขาดสิ่งอันเป็นสาระสำคัญของการเข้าเป็นหุ้นส่วน หากจะเปลี่ยนตัวหุ้นส่วนผู้จัดการก็ไม่มีทางที่จะทำได้ เพราะห้างนี้มีจำเลยที่ 1 คนเดียวเท่านั้นเป็นหุ้นส่วนจำนวนไม่จำกัดความรับผิด นอกจากนั้นบัญชีของห้างบางรายการลงไว้ไม่ถูกต้อง รายจ่ายก็ปรากว่าจ่ายโดยหละหลวยฟุ่มเฟือยเกินกว่าความจำเป็น การดำเนินการของห้างประศาจการควบคุมที่ดี เหล่านี้เป็นเหตุให้ห้างเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ ศาลย่อมพิพากษาให้ห้างดังกล่าวเลิกกัน⁵

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 1453/2506 หน้า 1836

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 75/2501 หน้า 69

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 744/2498 หน้า 667

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 496/2500 หน้า 306

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 133/2520

(3) โจทก์ฟ้องว่าได้ลงทุนเข้าหุ้นกับจำเลยคนละครึ่งสร้างแพเป็นทำเป็นห้าจอดเรือรับส่งคนโดยสารและสินค้าแล้วผลักดันเก็บผลประโยชน์คนละเดือน ต่อมารัฐาดไฟไหม้ พอก้าแม่ค้างดใช้แพท่าดังกล่าวไปใช้แพท่าสินค้าใหม่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากแพเป็นดังกล่าวลดน้อยลง โจทก์ประสงค์จะเลิกการเป็นหุ้นส่วนกับจำเลย เพราะไม่มีผู้ดูแลแพท่าอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย โจทก์ได้แจ้งขอเลิกห้างหุ้นส่วนกับจำเลยแล้วจำเลยไม่ยอมเลิก ขอให้ศาลแบ่งเงินทุนในการสร้างแพท่าเรือระหว่างโจทก์จำเลยคนละครึ่ง ดังนี้ แม่โจทก์จะไม่มีคำขอห้ายฟ้องให้เลิกห้างหุ้นส่วนด้วย แต่ก็เห็นความประسังของโจทก์ได้ว่าต้องการให้ศาลมั่งเลิกห้างหุ้นส่วนจึงได้ขอแบ่งทุน

คำฟ้องดังกล่าวนี้ถือได้ว่ามีเหตุทำให้ห้างหุ้นส่วนเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057 (3) โจทก์มีสิทธิร้องขอให้ศาลมั่งเลิกห้างหุ้นส่วนได้ โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือนตามมาตรา 1056

แพที่โจทก์จำเลยเข้าหุ้นกันสร้างมา 30 ปีเศษแล้ว ต่อมามีไฟไหม้รัฐาดและบริเวณแพ แพอยู่ในสภาพพุดง รายได้จากการทำไม่ได้ ทั้งโจทก์จำเลยมีเหตุบาดหมางกันอยู่ จำเลยก้อ้างว่าโจทก์มีได้ออกเงินลงทุนร่วมเป็นหุ้นด้วย เช่นนี้ ห้างหุ้นส่วนจึงเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้มีเหตุที่ศาลมั่งเลิกได้¹

7. กรณีการเลิกห้างหุ้นส่วนเพราะหุ้นส่วนผู้จัดการทุจริต

ก. หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด มิได้นำรัฐยนต์ที่ผู้เป็นหุ้นส่วนนำมาลงหุ้นไปจดทะเบียนโอนเป็นทรัพย์สินของจำเลย (ห้าง) ปล่อยให้ซ้อมแซมรักษาและเก็บผลกันเอง จัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายของจำเลยว่ามีค่าซ้อมแซมรัฐยนต์ ค่าซื้ออะไหล่ ค่าน้ำมัน ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะจำเลยไม่มีรัฐยนต์เป็นของตนเอง เอาใบเสร็จค่าน้ำมันรัฐยนต์ของตนมาลงบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายของจำเลย และใบเสร็จรับเงินถูกแก้ไขจำนวนเงินและราคาให้สูงกว่าความเป็นจริง ถือได้ว่า ก. ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบส่อไปในทางทุจริต เป็นการละเมิดข้อบังคับจำเลย โจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจึงมีสิทธิฟ้องขอให้เลิกห้างจำเลยได้ตาม ป.พ.พ. ม. 1057 และ ม. 1080²

8. กรณีที่หุ้นส่วนตาย ห้างไม่เลิกเพราะมีผู้รับหุ้นแทน

โจทก์กับสามีจำเลยเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด ต่อมาก็มีจำเลยตายโจทก์กับจำเลยตกลงกันให้กิจการของห้างดำเนินต่อไปโดยจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นตอน

(1) คำพิพากษาริบิกที่ 1956/2517 หน้า 1477

(2) คำพิพากษาริบิกที่ 2639/2525 หน้า 1890

สามีจำเลยออกแล้วให้จำเลยเป็นหุ้นส่วนแทน แม้จะปรากฏว่าจำเลยไม่ได้ลงหุ้นเป็นตัวเงิน อีกแต่ทรัพย์สินของสามีจำเลยซึ่งมีอยู่ในห้างหุ้นส่วนย่อมเป็นมรดกให้แก่จำเลยผู้เป็นภริยา เมื่อจำเลยตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์แทนที่สามีจำเลย ก็เท่ากับจำเลยลงหุ้น ซึ่งสามารถ ตีราคาเป็นตัวเงินได้แล้ว¹

9. การฟ้องเรียกทุนคืนต้องฟ้องในระหว่างการชำระบัญชี

การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีโดยผู้เป็นหุ้นส่วนแต่บางคนนั้นไม่ชอบ ผู้เป็นหุ้นส่วนฟ้อง ให้ชำระบัญชีใหม่ได้ แต่จะเรียกทุนคืนที่เดียวไม่ได้ เป็นเรื่องที่ต้องว่ากล่าวกันในชั้นชำระ บัญชี เหตุผลคือเมื่อยังไม่มีการชำระบัญชีก็ยังไม่ทราบว่าหุ้นส่วนจะมีทรัพย์สินเท่าไหร่²

10. การชำระบัญชีไม่ใช้สิทธิเฉพาะตัว หุ้นส่วนตาย ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ต้องทำต่อไป

หุ้นส่วนเป็นสัญญาณพาดตัว ผู้เป็นหุ้นส่วนตายจึงเลิกกัน จะบังคับให้ผู้จัดการ มรดกหรือทายาทเข้าเป็นหุ้นส่วนด้วยไม่ได้ แต่การชำระบัญชีไม่ใช้สิทธิเฉพาะตัว ทายาท หรือผู้จัดการมรดกต้องทำต่อไป³

11. ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งและมอบอำนาจจากหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่ได้จด ทะเบียนเป็นผู้มีอำนาจฟ้อง

ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งและมอบอำนาจจากผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญที่ มิได้จดทะเบียนให้เป็นผู้ชำระบัญชีและนำคดีขึ้นสู่ศาลนั้น ยอมมีอำนาจฟ้องผู้ที่เป็นหุ้นส่วน ให้ชำระหนี้ต่อห้างหุ้นส่วนได้⁴

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 1768/2520 หน้า 1427

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 374/2500 หน้า 217

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 191/2501 หน้า 154

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 512/2506 หน้า 993 (ประชุมใหญ่)

บทที่ 5

การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ

มีกฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 1064 ถึงมาตรา 1072 มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. รายการที่ต้องจดทะเบียน มีดังนี้ต่อไปนี้

- (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน
- (2) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน
- (3) ที่ตั้งสำนักใหญ่และสาขา
- (4) ชื่อ ที่อยู่ อาชีพ ของผู้เป็นหุ้นส่วนทุก ๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อยื่ห้อ ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและยื่ห้อด้วย
- (5) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเมื่อตั้งให้หุ้นส่วนเป็นผู้จัดการแต่เพียงบางคน
- (6) ข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการ
- (7) ตราของห้างหุ้นส่วน
- (8) รายการอื่น ๆ ที่เห็นสมควรให้ประชาชนทราบการจดทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย
เมื่อจดทะเบียนแล้ว เจ้าหน้าที่จะมอบใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนมอบ แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง (มาตรา 1064)

2. ผลของการจดทะเบียน

ห้างหุ้นส่วนสามัญเมื่อได้จดทะเบียนแล้วมีผลตามกฎหมาย ดังนี้คือ

- (1) เป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน และมีสิทธิ์ต่อไปนี้คือ
 - 1.1 มีสิทธิ์และหน้าที่ต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน
 - 1.2 มีสัญชาติ
 - 1.3 มีภูมิลำเนาของตนเอง
 - 1.4 มีสิทธิ์ใช้ชื่อห้างหุ้นส่วนในการอธิบดี

(2) การฟ้องบุคคลภายนอกที่เป็นลูกหนี้ห้างหุ้นส่วน ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ
ไม่ได้จดทะเบียน เนพะหุ้นส่วนที่เป็นคู่สัญญา กับบุคคลภายนอกเท่านั้นที่มีสิทธิฟ้อง
เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนแล้ว มีสภาพเป็นนิติบุคคล หุ้นส่วนคนอื่น ๆ
แม้มิใช่คู่สัญญา กับบุคคลภายนอกก็มีสิทธิฟ้องได้ (มาตรา 1065)

(3) กรณีที่บุคคลภายนอกเป็นเจ้าหนี้ห้างหุ้นส่วน ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่
จดทะเบียนฟ้องได้แต่เฉพาะหุ้นส่วน แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนแล้วฟ้องได้
ทั้งห้างและหุ้นส่วน ในกรณีที่ฟ้องห้างฯ อย่างเดียวฟ้องได้ทันที แต่ถ้าฟ้องห้างห้างฯ และหุ้นส่วน
พร้อมกัน ต้องทำให้ห้างฯ ผิดนัดชำระหนี้เสียก่อน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนยังมีสิทธิที่จะขอให้เจ้าหนี้
ไปเก็บชำระหนี้จากลิขทรัพย์ของห้างฯ เสียก่อนที่จะมาเอาจากผู้เป็นหุ้นส่วนได้ (มาตรา 1070
และ มาตรา 1071)

(4) อายุความการฟ้องให้หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนรับผิดเกี่ยวกับหนี้ซึ่ง
ห้างหุ้นส่วนก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่หุ้นส่วนนั้นออกจาก การเป็นหุ้นส่วน มีจำกัดเพียงสองปีนับแต่
เมื่อออกจากหุ้นส่วน (มาตรา 1068)

(5) ห้ามประกอบกิจการแข่งขันกับห้างหุ้นส่วน ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่จด
ทะเบียนกฎหมายห้ามหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็น
อย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าจะทำเพื่อประโยชน์
ตนเองหรือผู้อื่น

แต่ห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนมีการห้ามเพิ่มเติมคือห้ามเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัด
ความรับผิด ในห้างหุ้นส่วนอื่นซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการ
แข่งขันกิจการของห้างหุ้นส่วนจะจดทะเบียนนั้น เว้นแต่จะได้รับคำยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น
ทุกคน (ยกเว้นแต่กรณีที่หุ้นส่วนทั้งหลายรู้อยู่แล้วเมื่อจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนว่าหุ้นส่วนคนใด
ได้ทำการหรือเข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีวัตถุที่ประสงค์อย่างเดียวกัน และ
สัญญาเข้าหุ้นส่วนที่ทำไว้ ไม่บังคับให้ถอนตัวออก) (มาตรา 1038 และมาตรา 1066)

(6) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนออกจากต้องเลิกในกรณีต่าง ๆ เช่นเดียวกับ
ห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 1055 ยังจะต้องเลิกกันในกรณีศาลพิพากษา
ให้ห้างหุ้นส่วนล้มละลาย (มาตรา 1069)

บทที่ 6

การควบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนเข้ากัน

กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 1073 ถึงมาตรา 1076

1. หลักเกณฑ์

ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้วอาจรวมกับห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนอื่น เป็นห้างหุ้นส่วนเดียวกัน โดยต้องไปจดทะเบียนว่าได้ควบกันเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนขึ้นใหม่ เงื่อนไขสำคัญคือ การรวมกันต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดของทุกห้าง เว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้ ดังนี้คือ

มาตรา 1073 บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหนึ่งจะควบเข้าเป็นอันเดียวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอีกห้างหนึ่งได้ โดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

2. วิธีการที่ต้องปฏิบัติ มีดังนี้คือ

1. ห้างหุ้นส่วนทุกห้างที่ตกลงควบเข้าไปจะต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยสองครั้ง
2. ส่งคำบอกร่างการควบห้างให้เจ้าหนี้ของห้างได้ทราบ ถ้าเจ้าหนี้จะคัดค้านจะต้องคัดค้านภายใน 3 เดือนนับแต่วันบอกร่าง
3. ถ้าเจ้าหนี้คนใดคัดค้าน ห้ามให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนควบกันเว้นแต่จะได้ใช้หนี้ที่เรียกร้อง หรือให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว (เอกสารพยานมาค้ำประกัน)
4. เมื่อได้ดำเนินการครบถ้วนแล้วแต่ละห้างมีหน้าที่จะต้องไปดำเนินการจดทะเบียนขอควบห้างต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัทด่อไป

ซึ่งเป็นวิธีการตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1074 และมาตรา 1075

มาตรา 1074 บัญญัติว่า “เมื่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างได้ลงใจจะควบเข้ากันกับห้างอื่น ห้างหุ้นส่วนนั้นต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่นั้นสองครั้งเป็นอย่างน้อย

และส่งคำบอกรกล่าวความประسังค์ที่จะควบเข้ากันนั้นแก่บรรดาผู้ซึ่งห้างหุ้นส่วนรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการที่จะทำนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในสามเดือนนับแต่วันบอกรกล่าว

ถ้าไม่มีใครคัดค้านภายในกำหนดเวลาเช่นวานนั้น ก็ให้พึงถือว่าไม่มีคัดค้าน

ถ้ามีคัดค้านไซร์ ท่านมิให้ห้างหุ้นส่วนจัดการควบเข้ากัน เว้นแต่จะได้ใช้หนี้ที่เรียกร้องหรือให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว"

มาตรา 1075 บัญญัติว่า "เมื่อห้างได้ควบเข้ากันแล้ว ต่างห้างก็ต่างมีหน้าที่จะต้องนำความนั้นไปจดทะเบียน ว่าได้ควบเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนขึ้นใหม่"

3. ผลกระทบกฎหมายของการควบห้าง

ห้างหุ้นส่วนใหม่ย่อมได้ไปทั้งสิทธิ์และความรับผิดชอบที่มีอยู่ในห้างหุ้นส่วนเดิม (มาตรา 1076)